

Коста Трифковић

ИЗБИРАЧИЦА (одломак из комедије)

Утицај европских престоница, пре свега Беча и Пеште, одражава се на начин живота грађанског друштва у Војводини у XIX веку. Пристижу разне модне новине са којима ваља ухватити корак. Новосадска породица Соколовић има кћерку јединицу, Малчику, девојку за удају...

Размажену, лепу девојку Малчику просе три младића које она надмено одбија. Бранко и Штанцика, младићи који су били боље прилике за удају, жене се Малчкиним другарицама. Малчки преостаје да се уда за Тошицу, најнеповољнију прилику.

ДРУГИ ЧИН

(Врѝ код Соколовића)

Прва појава

САВЕТА, СОКОЛОВИЋ и ЈЕЦА (Саветѝа ѝриѝравља доручак, Соколовић хода ѝоре-голе ѝо соби, Јецѝ сеѝи и ѝлейѝе.)

СОКОЛОВИЋ: Ја ти кажем, жено, да су те проклете вечерње забаве велики трошак!

ЈЕЦА: Биле оне трошак или не биле, то је сад свеједно! Што мора бити, мора!

СОКОЛОВИЋ: Али зашто мора бити?

ЈЕЦА: Зашто? Зато што мора бити! Или ћемо ми зар да будемо гори од других?

СОКОЛОВИЋ: Од других! Увек се морамо по другима да равнамо! Када ћемо једаред по нашој вољи живети?!

ЈЕЦА: Хоћеш ваљда да се отуђиш од целог света?

СОКОЛОВИЋ: А шта ја имам од тога целог света што ми долази на моје вечерње забаве? То, да ме још овога вечера, док је у мојој рођеној кући, исмејава!

ЈЕЦА: Исмејава?!

СОКОЛОВИЋ: Дакако, исмејава! Јер ако потрошиш на такву забаву мање него што би могао, онда кажу: „Циција, срам га било, како се није стидео да нас на такву вечеру позове?” Ако пак учиниш више него што би могао, онда кажу: „Луда, размеће се, потроши једнога вечера толико да после мора месец дана да гладује!” Ето шта се човеку хасни од вечерње забаве!

ЈЕЦА: Ти си заборавио да имаш кћер на удају!

СОКОЛОВИЋ: Нисам, жено, али ја бих волео да ми ко узме кћер зарад ње саме, а не зарад моје вечерње забаве! Зар ја нисам тебе први пут у кујни угледао?

ЈЕЦА: Онда су била друга времена!

СОКОЛОВИЋ: Реци боље: онда још није било вечерњих забава!

избирачица – жена која много бира

приправљати – спремати, припремати

једаред – једном

хасна – корист

ЈЕЦА: Добро, добро, ја се нећу препирати! Ако ти је што неправо, а ти кажи Малчики!

СОКОЛОВИЋ: Та да, ти би одмах да се ја с Малчиком свађам, ал' тога неће бити. Малчика је моје дете!

ЈЕЦА: То јест, ваљда је нешто и моје!

СОКОЛОВИЋ: Утолико што си је родила, али зато она опет мене већма воли!

САВЕТА: Како је Малчика срећна!

СОКОЛОВИЋ: Иди, Савета, види је ли умала Малчика. Ако није, немој да је пробудиш, а ако јесте, а ти је зови да доручкује, то јест, ако је гладна, јер ако није, ми ћемо још причекати, ионако је тек десет и по сахата!

САВЕТА: Одмах... ал' где, ево је где долази и сама!

СОКОЛОВИЋ (*иде њред њу*): Слатко моје дете, јеси ли добро спавала?

ЈЕЦА (*истио њако*): Чедо моје, да ниси ружно сањала?

СОКОЛОВИЋ: Јеси ли уморна од јуче?

ЈЕЦА: Да ниси ломна?

СОКОЛОВИЋ: Па јеси ли гладна?

ЈЕЦА: Хоћеш ли мало кафице, или мало теја са шункицом?

МАЛЧИКА: Јесам... нисам... хоћу... нећу... не знам... маните ме се... оканите ме се!...

СОКОЛОВИЋ: Опрости, драго дете, ја сам само хтео...

ЈЕЦА: Твоја мати је ко мислила...

МАЛЧИКА: Шта сте ви хтели... шта сте ви мислили, то ми је сасвим свеједно! Као да немам друга посла већ само на то да мислим! Савета, је ли готов доручак?

САВЕТА: Јесте, одмах ћу га донети! (*Оде.*)

МАЛЧИКА (*седне*): Зар ви нисте доручковали?

СОКОЛОВИЋ: Никако без тебе!

ЈЕЦА: Ни за живу главу!

МАЛЧИКА: Та јесам ли вам сто пута казала да не чекате на мене!

СОКОЛОВИЋ: Та ти си баш јуче рекла...

ЈЕЦА: Да не доручкујемо без тебе!

МАЛЧИКА: Јуче је било јуче, а данас је данас!

САВЕТА (*уђе*): Ево доручка! (*Сви седну за сто.*)

МАЛЧИКА: Ово млеко ништа не ваља!

СОКОЛОВИЋ: Тако? Видиш, Савета, никада не пазиш шта узимаш!

ЈЕЦА: Све радиш натрашке! Је ли то млеко за јело?

САВЕТА: Али, стрина, ово је прави обрст...

СОКОЛОВИЋ: Е, сад јеси л' видео!

ЈЕЦА: Па да се човек не једи!

МАЛЧИКА: О, ја се нимало не чудим Савети што све натрашке ради јер, како ми се чини, као да се од неког времена јако променила!

САВЕТА: Како?!... А у чему то?

МАЛЧИКА: Како се чиниш невешта! Као да ја нисам приметила јуче...

САВЕТА (*збуњена*): Јуче... приметила...

МАЛЧИКА: Ти си збуњена!... Ти дакле признајеш?

САВЕТА: Ја те не разумем!

већма – у већој мери, више

сахат – сат

ломна – изнурена

оканити се – престати нешто радити

једити се – љутити се, нервирати се

МАЛЧИКА: О, добро си ти разумела! Ниси ти бадава кокетовала са господином Бранком!

САВЕТА (за себе): Она дакле не зна... (Наћлас.) Већ што се тога тиче, ту ми је савест чиста!

МАЛЧИКА: Како умеш да се претвараш! Али неће ти помоћи! Ту сам и ја! Разумеш ли – и ја! Са мнош је тешко делити мегдан! Јеси ли разумела?

СОКОЛОВИЋ: Јеси ли разумела?

ЈЕЦА: Упамти добро!

САВЕТА: Ти се вараш, Малчика! Дао би бог да се о томе и уверити можеш!

МАЛЧИКА: Већ знамо, знамо! То се тако само каже!

Трећа појава

ЈОВАН И ПРЕЂАШЊИ

ЈОВАН: Ево једно писмо!

МАЛЧИКА: Дај овамо. (Јован њреда и оде – Малчика чииа адресу.) „Госпођици Малчики”... Гле, гле, још ће бити какво љубавно писмо!... (Оћвори и ѡро-чиѡа.) Ко би се томе надао?! (Смеје се.)

СОКОЛОВИЋ и ЈЕЦА: Шта је? Шта је?

МАЛЧИКА: Чујте и пазите! (Чииа.)

„Госпођице Малчика,

Ви сте за ме прилика,

То сам одмах видео,

Само сам се стидео,

Да вам кажем усмено.

Зато ево писмено,

Поштено је мишљено:

Будите ми женица

То вас моли Тошица.” (Смеје се.)... Ха, ха, ха!

СОКОЛОВИЋ: Та то је просидба!

ЈЕЦА: Од господина Тошице?

МАЛЧИКА: И то у стиховима, на лепом сатинираном папиру, са намолованим прободеним срцем; ал’ гле, има још и постскриптум! (Чииа.)

„Још се ово додаје, пословица српска је, она гласи: Избирач наиђе на отирач!” А, гледај ти само господина Тошице! Какав безобразлук тако што написати?! Овамо момче за избор! Ха, ха, ха! Тошица – мој просилац... са његовим носом! Ха, ха, ха!

ЈОВАН (сћуѡи): Ево још једно писмо!

МАЛЧИКА: Још једно? Да се није господин Тошица предомислио? (Прими ѡисмо – Јован оде.) „Госпођи Соколовићки” – то је за вас, мати!

ЈЕЦА: Отвори писмо, дете моје, па прочитај!

МАЛЧИКА (Учини и чииа): „Поштована госпођо! Ја сам тако слободан био заљубити се у вашу кћер.” Шта? „Зато сам тако слободан умолити вас за њену руку.” Дакле, и он? „И бићу тако слободан кроз један сахат за одговор доћи. Штанцика Лазић.” Прекрасно, та то је већ и други младожења!

СОКОЛОВИЋ и ЈЕЦА: Два просиоца!

бадава – узалуд, без успеха
кокетовати – удварати се

сатиниран – сјајан, гладак
намолован – насликан

Коста Трифковић, *Избирачица*, у извођењу Камерне сцене
„Мирослав Антић” из Сенте, сезона 2002/2003.

САВЕТА: Заиста, Малчика, то се зове срећа!

МАЛЧИКА: Срећа? Зашто срећа? Право да ти кажем мене није ни најмање изненадило! Штавише, не бих се чудила да дође и трећи!

САВЕТА: Трећи?

МАЛЧИКА: Трећи просилац!

ЈОВАН (*сћууи*): Ево још једно писмо.

МАЛЧИКА: Шта велиш, Савета? Ја бих се чисто опкларила! Но, ал' одмах ћемо видети... (*Узме писмо – Јован одлази.*) „Господину Соколовићу.”

СОКОЛОВИЋ: Мени?

МАЛЧИКА: Да, отац, и ако немате ништа противно, ја ћу га отворити... (*Учини.*) Потписан је Бранко.

САВЕТА (*за себе*): Бранко?!

МАЛЧИКА: А гласи: „Поштовани господине! Љубазност и доброта којом ме је ваша мила породица увек предусретала, охрабрила је у мени мисао да бих могао цео свој живот у њеном пријатном кругу провести. Стога се усуђујем понудити вам се за зета, молећи за руку ваше миле кћерке Малчике. Долазим по одговор за један сахат!”

СОКОЛОВИЋ и ЈЕЦА: Трећи просилац!

МАЛЧИКА: Но, Савета, јесам ли погодила?

САВЕТА: Јеси, сасвим си погодила! Као да си знала!

МАЛЧИКА: Ти си се збунила?

САВЕТА: Збунила? Зар сам збуњена?! Ти се вараш, драга Малчика, ја нисам ни најмање збуњена, ни најмање!

МАЛЧИКА: Што му драго! Доста да имам три просиоца. Могу бирати по вољи!

САВЕТА: Зар ћеш ти тек да бираш?

МАЛЧИКА: А зашто не? Између тројице може се бирати.

САВЕТА: Али ја сам мислила да твоје срце само за једним може куцати, а онда је избор свршен!

МАЛЧИКА: А ако моје срце не куца ни за једним!

САВЕТА: Онда не треба ни да бираш!

МАЛЧИКА: Ти се шалиш! Ја ћу да бирам – да се промислим, ионако ми неће утећи ниједан!

СОКОЛОВИЋ: Драго дете моје, кад би мене питала, ја бих саветовао да пођеш за Штанцику – он је богат!

МАЛЧИКА: Не спада у интелигенцију!

САВЕТА: А ти узми Бранка. Он је журналиста.

МАЛЧИКА: Он ми је сиромах, п' онда је и озбиљан.

ЈЕЦА: А ти узми Тошицу, он је увек расположен.

МАЛЧИКА. Сувише је луцкаст!

СОКОЛОВИЋ: Ал' ови људи чекају одговора!

МАЛЧИКА: Нека чекају... Шта је мени брига! Ако чекају, чекају за мном! Разумете ли? За мном! (Оде.)

интелигенција – образовани људи
журналиста – новинар

Коста Трифковић, *Избирачица*, у извођењу Брод театра, Нови Сад, 2005.

Коста Трифковић (1843–1875), драмски писац. Рођен у Новом Саду. Писао комедије са љубавном тематиком које су се срећно завршавале и имале понеку моралну поуку. Најпознатија дела: *Школски надзорник*, *Избирачица*, *Љубавно писмо* и друга.

- ✿ Одломак из ове комедије читају драмски уметници.
- ✿ На почетку одломка затичемо госпођу и господина Соколовића у жучном разговору. Око чега се свађају? Шта је узрок њиховог сукоба? Анализирај аргументе којима бране своје тврдње.
- ✿ Свестан да се његов отпор према вечерњим забавама неће допасти Малчики, Соколовић се повлачи. Он и његова жена завршавају препирку надметањем. Око чега се надмећу?
- ✿ И пре појаве главне јунакиње, Малчике, понешто знаш о њој. Шта знаш? Које особине Малчика испољава када се придружује родитељима?
- ✿ У кући Соколовића живи њихова рођака, девојка Савета. Како се Соколовићи понашају према њој? Шта ти то говори о њима? По свом понашању и начину размишљања Савета је потпуно супротан лик Малчики. Поткрепи ову тврдњу примерима из одломка. Доведи у везу њено име и карактерне особине.
- ✿ Посматрај Малчику док чита и коментарише приспела љубавна писма. Искрена и осећајна, Савета је збуњена. Шта она не може да схвати?
- ✿ Три љубавна писма много говоре и о младићима који су их писали. Који је младић, према твом мишљењу, најозбиљнији просилац, а који површан и неозбиљан?
- ✿ У жељи да помогну својој кћерки при избору будућег мужа, родитељи је обазриво саветују. Прихвата ли Малчика њихове препоруке?
- ✿ Очигледно је да је Малчика девојка с манама. Шта мислиш зашто је таква?
- ✿ Писмо једног од младића, Тошице, завршава се изреком: *Избирач наиђе на отирач*. Малчика се на то упозорење не обазире, али зато ти размисли шта та изрека значи.
- ✿ Малчика је на крају морала да се уда за Тошицу јер су се њена рођака Савета и другарица Милица удале за боље младиће, Бранка и Штанцику. Да ли претпостављаш зашто?

Реши задатке на стр. 28 и 29 Радне свеске.

Комедија карактера

У овој комедији у средишту пажње је Малчкин лик. Њене мане истакнуте су и извргнуте подсмеху. Врста комедије у којој се кроз смешне ситуације подвргавају критици и исмевају људске карактерне особине, као што су: похлепа, себичност, завист, тврдичлук, охолост и сл. назива се **комедија личности** или **комедија карактера**.

Сценограф

Сценограф – позоришни сликар који према својој замисли и у сарадњи са редитељем даје нацрте (цртеже и макете) за декорацију неке представе и води рачуна да се то у представи поштује.

Костимограф

Костимограф – позоришни уметник који смишља костиме за сваку позоришну представу у договору са редитељем, сценографом и другим члановима екипе. Костими морају бити у складу са временом и приликама о којима говори драмски текст.

Декор

Декор (сценографија) – уређен простор на сцени по коме се глумци крећу. Помоћу одговарајућег намештаја, завеса, светла и других предмета или ефеката ствара се утисак о месту извођења драмске радње (канцеларија, трг, двориште, улица итд.) и о времену дешавања радње (прошлост, садашњост, будућност).

ПОЈАМ О ПОЈМУ

